

Bestandsplan Nord- Østerdal Røros Elgregion

Vestre område

Elg 2018-2021

Innhold

1	Innledning	4
1.1	Medlemmer vestre område	5
1.2	Bakgrunn-registreringer	5
2	Bestandsplanperiode 2018-2021	7
2.1	Målsettinger tiltak	7
2.1.1	Hovedmål	7
2.1.2	Delmål	7
2.1.3	Tiltak	8
2.1.4	Retningslinjer for bruk av beite/tiltaksavgift	8
2.2	Bestandsoversikt	9
2.3	Avskytingsmodeller	12
2.4	Avskytingsplan	13
2.4.1	Kvote og avskytingsmodeller	14
2.4.2	Regulering av årlig kvote i bestandsplanperioden	14
2.4.3	Godkjent oppsyns-/kontrollordning	14
2.4.4	Sett elg	15
2.5	Arealoversikt i vestre arbeidsområde	15
2.6	Vinterbeiter	16
2.6.1	Beitegrad	17
2.7	Øvrige bestandsdata	17

BESTANDSPLAN FOR
VALD/STORVILTOMRÅDER
INNEN NORD-ØSTERDAL/RØROS
ELGREGION 2018 – 2021

VESTRE OMRÅDE

1 Innledning

Elgregion Nord-Østerdal-Røros ble formelt etablert 11. mars 1995 med tilslutning fra vald i følgende kommuner: Alvdal, Tynset, Tolga, Engerdal og Os kommuner i Hedmark fylke samt Røros og Holtålen (Ålen) kommuner i Sør-Trøndelag. Øvre Rendalen ble med i regionen fra 2000. Det har vært noe utskiftning av medlemsmassen over tid.

Merkeprosjektet og trekkregistreringer har dokumentert at det er 2 hovedtrekk, et østlig og et vestlig, med adskilte sommer og vinterbeiteområder. Som en konsekvens av dette ble det enighet om å dele regionen i 2 arbeidsområder med et felles styre.

Bestandsplanen som nå legges fram, er den 6. i regionens historie, og gjøres gjeldende for perioden 2018-2021. Deler av planen er felles for de to arbeidsområdene, andre deler av planen er adskilt for de to arbeidsområdene. Når planen er godkjent av årsmøtet blir bestandsplanen bindende for elgregionens medlemmer.

Elgregionens nye plan kan etter gjeldende regelverk sammen med en avskytingsplan godkjennes av offentlig myndighet og gi direkte grunnlag for tildeling av fellingstillatelser slik den forrige bestandsplanen gjorde. Kommende planperiode vil kreve oppfølging lokalt med kommunale vedtak om kvoter og tildeling til godkjente vald. Med utgangspunkt i elgregionens plan kan godkjente vald lage lokale bestandsplaner som legges fram for kommunen til godkjenning.

Elgregionen forventer at kommunene slutter seg lojalt til planen, og legger den til grunn for sine vedtak og tildelinger av kvoter.

1.1 Medlemmer vestre område

Følgende Grunneier/Utmarkslaglag er i dag medlemmer i N-Ø Elgregions vestre del:

Erlia grunneierlag	Tolga	Tylldalen grunneierlag	Tynset
Tolga utmarkslag	Tolga	Brydalen utmarkslag	Tynset
Eid utmarkslag	Tolga	Storrøsten Utmarksforvaltning	Tynset
Hodalen grunneierlag	Tolga	Tynset østre grunneierlag	Tynset
Hodalen utmarkslag	Tolga	Grønnfjella-Haveren	Tynset
Svarthauen	Tolga	Brekka-Ripan	Tynset
Rausjødalen setersameie	Tolga	Fåset jaktfelt	Tynset
Nordre Klettdalen/Bjørkkjølen	Tolga	Rødalen setersameie	Tynset
Søndre Klettdalen	Tolga	Tunna-Fåa grunneierlag	Tynset
Øversjødalen jaktfelt	Tolga	Tynset vestre grunneierfor.	Tynset
Knausen/Galådalen søndre	Tolga	Fosslia grunneierlag	Tynset
Kåsa Vest	Tolga	Nyvangd.Sletås.	Tynset
Holøyen Jordet	Tolga	Krokli	Tynset
Sålåkinna	Tolga	Lonås utmark	Tynset
Galådalen	Tolga	Magnildalen utmarkslag	Tynset
Vingelen utmarkslag	Tolga	Stubsjøen viltstellområde	Tynset
Magnilsjøan setersameie	Tolga	Leiran/Låggia	Tynset
Sønmør	Tolga	Aumdalen havne og Grunneierlag	Tynset
Tolga statsallmenning	Tolga	Kvikne elgvald	Tynset
Os Nøra viltområde	Os	Nytrøa Grunneierlag	Tynset
Hessdalen Nordre storviltlag	Ålen	Nordre Spekedalen Sameie	Tynset
Sørvestsida elgvald	Ålen	Sørsjøen	Tynset
Østida utmarkslag	Ålen	Sparsjøen	Tynset
Ålen bestandsplanområde	Ålen	Fådalen jakt og fiske SA	Tynset
Hesjedal-Holden elgvald	Ålen	Øvre Rendal utmarksråd	Rendalen
Åsmarka jaktvald	Ålen		

1.2 Bakgrunn-registreringer

Det er merket 158 elg innenfor elgregionen siden 1993. Det ble i 2005 utarbeidet en oversikt over merka elgene med når og hvor de er merka, og med en kartdel hvor hovedtrekkene sommer og vinter er digitalisert. Hovedtrekkene går i nord/sør- og vest/øst retning fra/til vinterbeite.

Gjennom merkeprosjektet er det registrert at snøforholdene hovedsakelig styrer trekketidspunktene, men noen få elger ser ut til å trekke noe mer uavhengig av snøen. Disse dyrene kan begynne trekket allerede under elgjakta og er fremme i vinterområdene før det er kommet noe snø av betydning. På den andre siden er det enkelte dyr som blir stående igjen i

sommerområdene langt utover høsten/vinteren. Det er de samme dyrene fra år til år, som enten trekker tidlig eller sent. Det må også antas at kalvene til disse kollene vil få samme trekkrytmen.

Snødybden utover vinteren ser ut til delvis å styre lengden av trekket det enkelte år.

De eldre kollene bruker de samme sommerområdene hvert år. Når de først har etablert område vil de tilbringe sommeren i samme trakten resten av livet. Noen radiomerka elgkoller ble peilet i tiden rundt kalving, og det viste seg at de velger samme kalvingsplass fra det ene året til det andre.

De få oksene vi har fulgt synes i hovedsak å bruke de samme sommer- og brunstområdene fra år til år, men særlig et stykke ut i brunsten begynner de å vandre over noe større områder.

Kartene over trekkregistreringene ligger på hjemmesida til elgregionen **www.fjellelg.no**

2 Bestandsplanperiode 2018-2021

Planen gjelder for perioden 2018-2021.

2.1 Målsettinger tiltak

2.1.1 Hovedmål

Bestandsplanens hovedmål er å tilrettelegge for en bærekraftig utvikling av elgstammen gjennom en stammevis forvaltning med høy produksjon, sunne og friske dyr, riktig kjønns- og aldersfordeling, som er tilpasset beiteressurser, skogbruk, trafikk og andre samfunnsinteresser.

I kommende planperiode har NØRE som målsetting å ha et kjønnsforhold i elgstammen på 1,2 – 1,5 ku pr. okse.

I bestandsplanperioden (2018 - 2021) er målsettingen å holde elgstammen slik at det oppnås en positiv utvikling som i løpet av 10-15 år gir en gjennomsnittlig beitegrad på maksimalt 2,0 i vinterbeiteområdet for vestre arbeidsområde.

2.1.2 Delmål

- Alle lag skal føre Sett-elg data. Dette for å få ut gode statistikker i hjorteviltregisteret som kan brukes med tanke på tildeling av fellingstillatelser.
- NØRE skal ha årlig beite/tiltaksavgift på felte dyr, dette skal bl.a. dekke tiltak i forbindelse med årlige forebyggende tiltak i forbindelse med viltpåkjørsler. Avgiften skal også dekke utgiftene i forbindelse med NØRE`s retningslinjer for skade erstatning og årlige overvåkningstakster.
- Det anbefales alle kommuner å benytte seg av gjeldene jaktidsrammer slik at vi lettere kan oppnå bestandsmålene til regionen.
- Det gjennomføres årlige overvåkningstakster i vestre område med unntak av Holtålen. Vi begynner også med registreringer av møkkruker på takstflatene, slik at vi kan underbygge resultatene enda bedre i forhold til bestandsstørrelse.

2.1.3 Tiltak

- Fastsette årlig medlemsavgift og beite/tiltaksavgift av en slik størrelse at de planlagte tiltakene kan gjennomføres, samt utarbeide årlig driftsbudsjett.
- Hindre elgens trekk ned i Glommadalføret med foring for å hindre påkjørsler på vei og jernbane. Dette i tråd med Mattilsynets føringer med tanke på forskriftene om sjukdommen CWD.
- Gjennomføre praktiske tiltak i de hardest belasta vinterbeiteområdene ved tilskudd til markberedning og hogst/tykning av furu til elgen. Det skal jobbes for att støttetiltakene blir bedre kjent.
- Taksere hogstklasse I og II og gi en konkret skadeerstatning i spesielt utsatte vinterbeiteområder.
- Alle felte dyr skal kontrolleres i henhold til kjønn, alder og vekt.

2.1.4 Retningslinjer for bruk av beite/tiltaksavgift

Ordningen med beite-/tiltaksavgift har som siktemål å bidra til en reduksjon av skogskader i beiteutsatte vinterbeiteområder. Det skal også direkte utbetales erstatning til skogeiere i spesielt hardt belasta vinterbeiteområder. Beite og tiltaksavgiften kan også brukes til planmessig foring av elg, i tråd med mattilsynets føringer med tanke på forskriftene om sjukdommen CWD. Dette er et tiltak for å hindre ulykker på vei og jernbane.

Det blir nå gitt en samlet tildeling over fire år og beite/tiltaksavgiften betales pr. skutte dyr det enkelte år. Avgiften fastsettes av årsmøte og administreres av elgregion. Avgift som kommer inn fra det enkelte område i vestre del, skal brukes til spesielle tiltak innen det tilhørende vinterbeiteområdets vestre del.

Innenfor vedtatte områder kan det iverksettes tiltak som markberedning, toppreising, avvirkning av furuskog og skade erstatning. Slike tiltak skal forhånds godkjennes av den enkelte styrerepresentanten for sin kommune i tråd med føringer gitt av Mattilsynet i forhold til forskriftene som omhandler CWD, og Nøres egne retningslinjer.

Styret/årsmøte kan også bestemme at det kan brukes av beite/tiltaksavgiften til bl.a. å framskaffe mer kunnskap om elgstammen og dens bruk av områdene. Dette kan være utfyllende merkinger, tellinger, hovedoppgaver o.l. I svært beiteutsatte områder kan det gis mulighet for utbetaling av erstatning for skogskader.

2.2 Bestandsoversikt

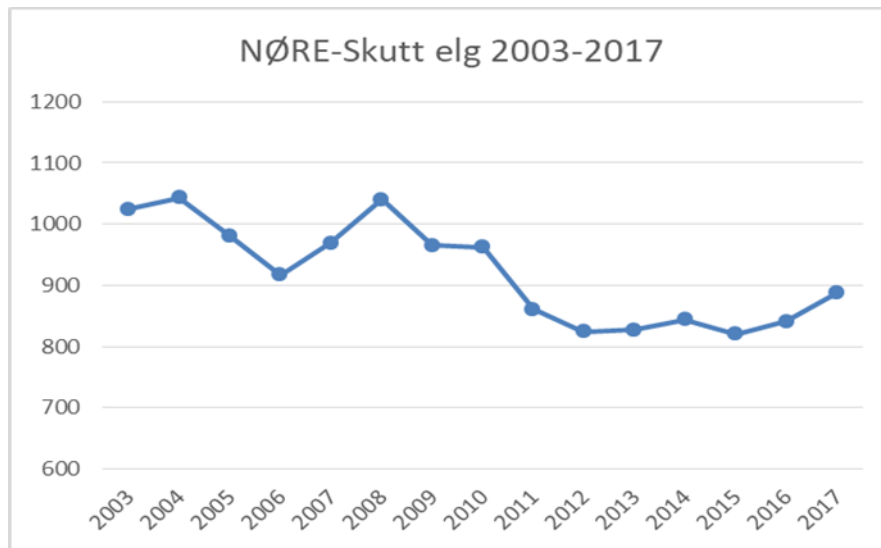

Diagram 1: viser hele NØRE skutt elg

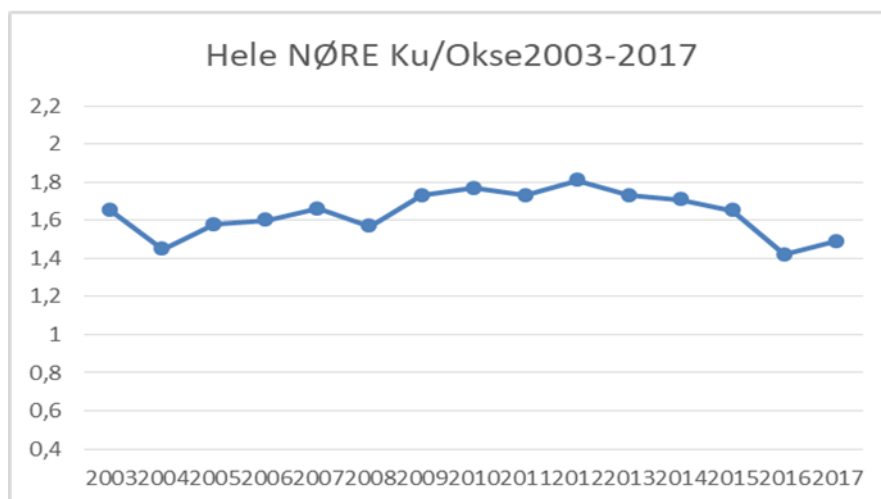

Diagram 2: Viser hele NØRE ku/okseforhold

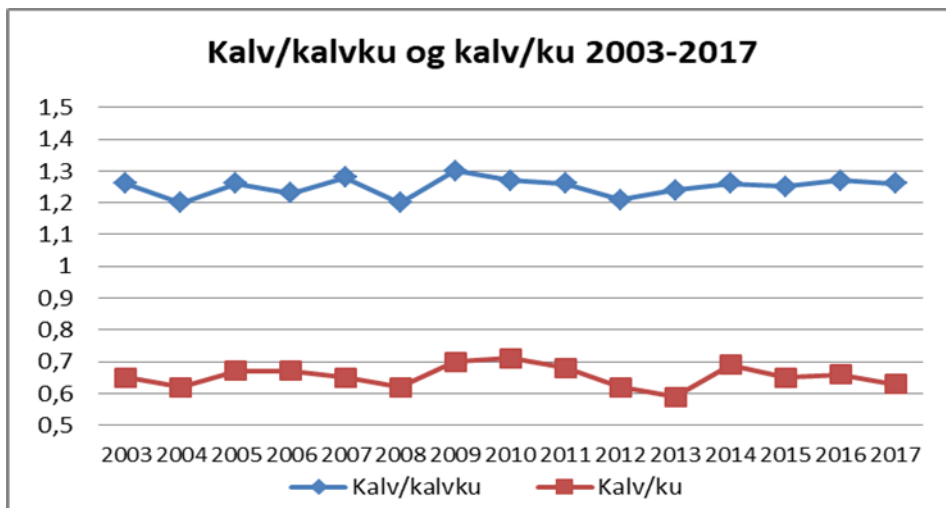

Diagram 3: Viser sett kalv pr. kalvku (tvillingraten) og kalv pr. ku i hele NØRE

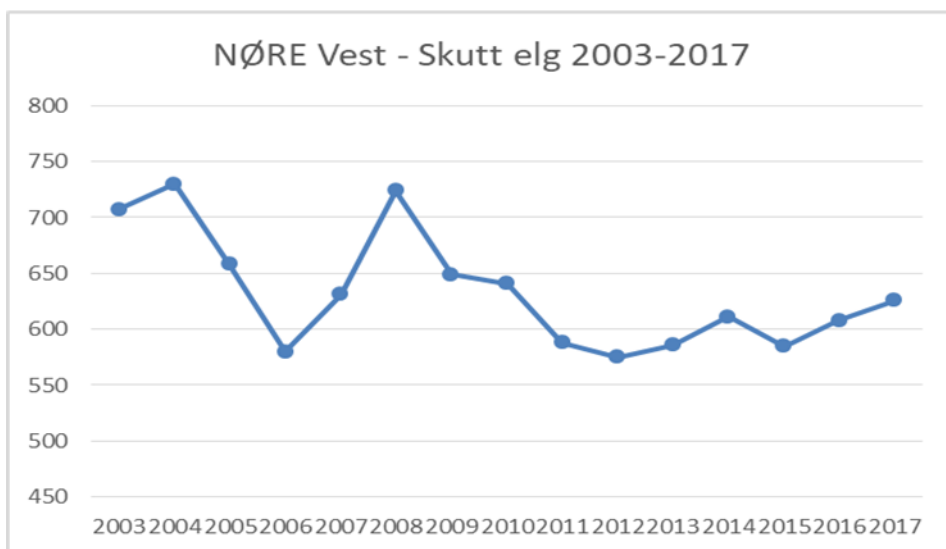

Diagram 4: Viser skutt elg i vestre bestandsplan område i NØRE

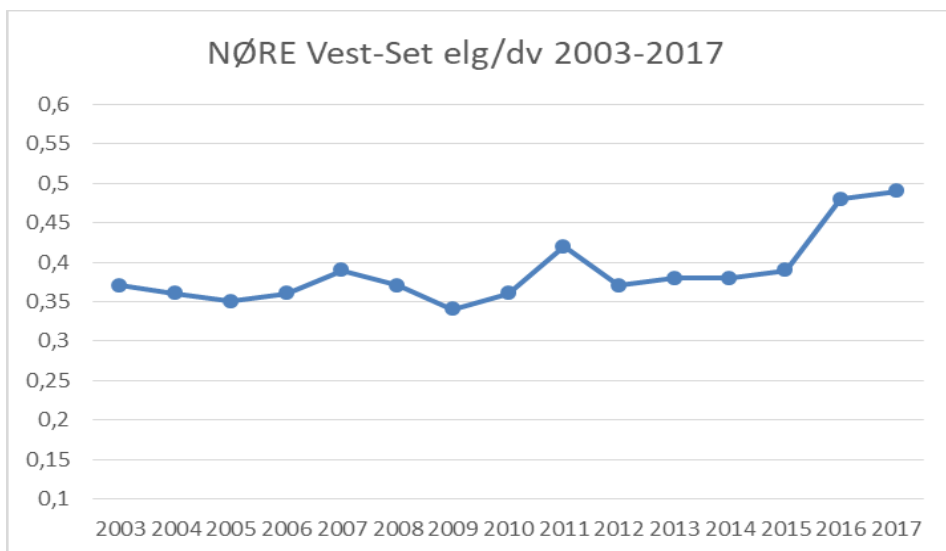

Diagram 5: Viser sett elg i vestre arbeidsområde i NØRE

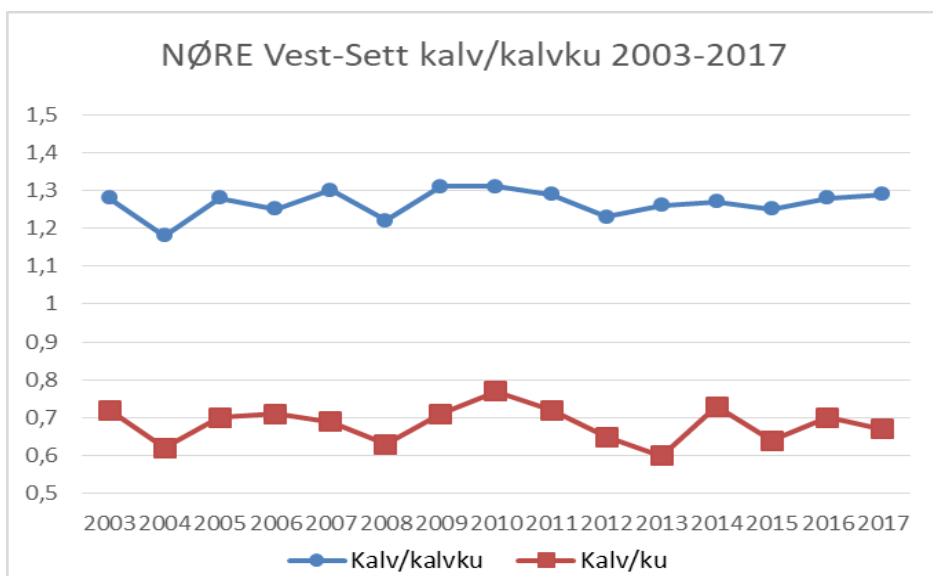

Diagram 6: Viser sett kalv pr. kalvku (tvillingraten) og kalv pr. ku i vestre bestandsplanområde

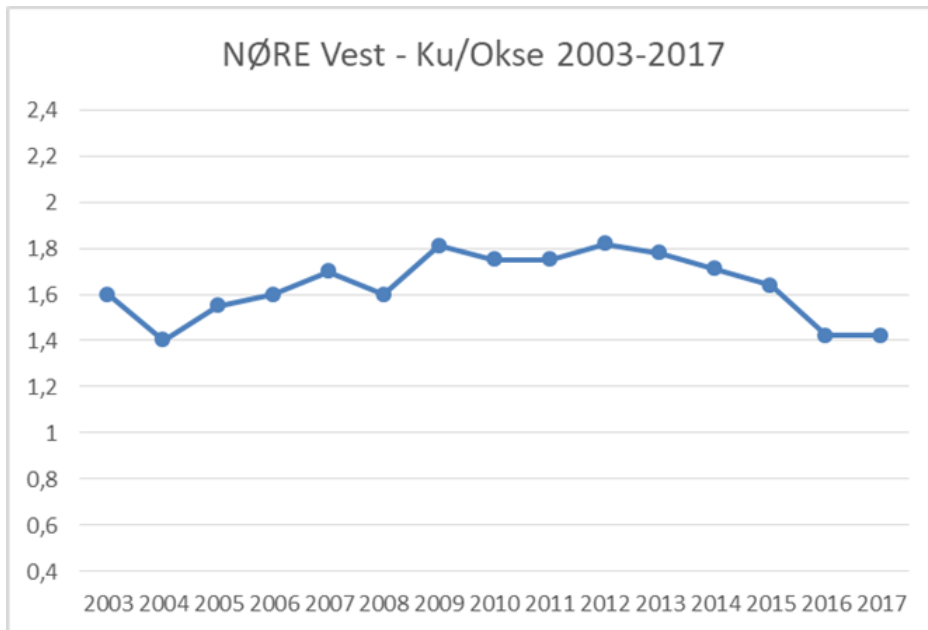

Diagram 7: Viser ku/okse forholdet i vestre bestandsplanområde

- Øvrige diagrammer ligger som vedlegg i bestandsplanen

2.3 Avskytingsmodeller

Avskytingsmodeller i planperioden:

Utarbeide 4-årige avskytingsmodeller i samsvar med målsettingene og den aktuelle bestandssituasjon innen den enkelte kommune. Regionen anbefaler en vektgrense på 150 kg for nedklassifisering til ungdyr i vald med bestandsplan. Lokale forhold kan medføre at denne grensen justeres lokalt. I statistikksammenheng må alle dyr føres etter sin biologiske alder.

Elgbestanden i NØRE har individuelle forskjeller, dette gjelder bl.a. produktivitet, tetthet og ku/okse forholdet i elgstammen. Det vil i planperioden kunne være behov for å benytte forskjellige avskytingsmodeller i ulike deler av regionen for å nå de felles målsettingene som det er enighet om og for å ta hensyn til rettighetshavernes formelle organisering i forhold til kommunene.

For alle godkjente vald som søker kommunen om godkjenning av bestandsplan etter hjorteviltforskriftens § 16 skal det legges opp til følgende avskyting i regionen som fordeles ut fra en av følgende 3 modeller:

Avskytingsmodeller i planperioden for Vestre område:

Modell 1:

37 % Ku

37 % Okse

26 % Kalv

Primært ønske om å benytte en slik modell som ivaretar kjønnsforhold i stammen og belaster uproduktive kyr. Den baserer seg på en jevn fordeling av begge kjønn i uttaket.

Modell 2:

20 % Eldre ku

20 % Okse

60 % Kalv/Ungdyr Ku

Denne modellen kan benyttes i stammer med et høyt ku/okse forhold.

Modell 3:

15 % eldre ku

20 % eldre okse

65 % kalv/ungdyr

Model med lav ku avskyting og relativt høyt kalvuttak. Over tid har det lett for å bli skjev kjønnsfordeling i uttaket. I produktive stammer vil et såpass lavt ku-uttak kunne stimulere til vekst i stammen. Ved ku/okse forhold over målsettingen på 1,2 – 1,5 ku pr. okse, skal okse 1,5 år inngå i kvoten for eldre okse.

2.4 Avskytingsplan

Bestandsplanen legger opp til en plan over avskyting på 4- År.

Beregne og tallfeste bestandsstørrelse og uttak for hver enkelt kommune, samt for regionen og innenfor arbeidsområdet på grunnlag av Sett elg/hjorteviltregisteret.

Etter planperiodens 2 første år vurderes bestandsutviklingen i de arbeidsområdet og om nødvendig justeres årlig kvote slik at bestandsplanmålene oppnås.

2.4.1 Kvote og avskytingsmodeller

Kommune	Tildelinger vestre region	Avskytingsmodell
Ålen	45	3
Røros vest	(60)	
Os vest	115	1
Tolga	200	1
Tynset	245	1
ØRU	140	3
Sum tildelinger	805	

NØRES målsetting forutsetter en fellingsprosent på ca. 80 % felling av tildelte dyr årlig.

Okseavskyting i bestandsplanperioden: Elgregionen oppfordrer til ei fri gjennomskyting av oksebestanden.

Tvilling ku: Andelen ku som har tvillinger i en bestand, kan generelt sees på som et parameter som sier noe om elgbestandens kondisjon. For øvrig henger elgkuas evne til å produsere tvillinger sammen med både vekt, alder og gener. Vi anbefaler rettighetshaverne å ta hensyn til dette, og ha med seg tvilling kua med kalver inn i videre produksjon.

2.4.2 Regulering av årlig kvote i bestandsplanperioden

I planen er det lagt opp til en mulig revidering av kvote etter de 2 første år. Det kan ut over dette være behov i hvert enkelt vald å gjøre justeringer mellom år.

Miljødirektoratet antyder at en årlig overføring av kvote på inntil 10 % av fellingstillatelsene normalt kan aksepteres av kommunen.

For NØRE kan det årlig overføres inntil ti prosent av fellings-tillatelsene i hvert enkelt vald ved avvik i forventet felling eller ved en større vekst i bestanden enn forutsatt.

I tillegg skal fordelingen mellom kjønn i fellingen være mest mulig lik valgt avskytingsprofil etter endt bestandsplanperiode. Er det avvik i fordelingen mellom kjønn i fellingen ett år, kan dette rettes opp påfølgende år ved at kjønnsfordelingen i tildelingen justeres etter avskytingen foregående år.

2.4.3 Godkjent oppsyns-/kontrollordning

Alle medlemmer skal ha etablert en oppsyns - kontroll ordning som er godkjent av kommunal viltmyndighet. Oppsynet skal foreta veiing av alle dyr, kontrollere alder og kjønn.

2.4.4 Sett elg

Det viktigste data -grunnlaget i elg - forvaltningen ved siden av fellingstillatelsen fås gjennom jaktlagenes innrapportering av sett elg og felt elg. Dette brukes som grunnlag for vurdering av utviklingen av elgbestanden.

2.5 Arealoversikt i vestre arbeidsområde

Arealoversikt pr Kommune

Kommune	Total areal i km2	Tellende areal vestre område
Holtålen (Ålen)	1209	230.675
Os	1039	111.000
Tolga	1122	626.300
Tynset	1870	896.500
ØRU		490.900
I alt		2 355 375

Oversikt vestre område

Grunneierlag/vald	Tellende areal	Grunneierlag/vald	Tellende areal
Hessdalen Nordre storviltlag	9 000	Vingelen utmarkslag	205 000
Sørvestsida elgvald	31 600	Magnilsjøan setersameie	15 500
Østsida utmarkslag	77 575	Tolga statsallmenning	14 800
Gauldal elgvald	33 000	Tylldalen grunneierlag	170 000
Hesjedal-Holden elgvald	68 000	Brydalen utmarkslag	24 000
Åsmarka jaktvald	9 300	Storrøsten utmarksforvaltning	17 000
		Tynset østre grunneierlag	82 000
		Grønnfjella-Haveren	22 000
		Brekka-Ripan	26 000
		Fåset jaktfelt	60 000
Os storviltområde	69 000	Rødalen setersameie	12 000
Nøra viltstellområde	42 000	Tunna-Fåa grunneierlag	35 000
Tolga viltområde	148 000	Tynset vestre grunneierfor.	76 000
Hodalen grunneierlag	42 500	Fossli grunneierlag	11 800
Hodalen utmarkslag	42 500	Nyvangd.Sletås.Krokl.	14 500
Knausen elgjaktvald	66.000	Lonås utmark	11 500
Rausjødalen setersameie	4 700	Magnildalen utmarkslag	42 000
Klettdalen nordre	14 000	Stubsjøen viltstellområde	15 500
Klettdalen søndre	24 500	Leiran/Låggia	21 000
Øversjødalen viltstellområde	37 200	Aumdalen	15 000
Sønmør elgvald	11 600	Kvikne elgvald	228 700
Sparsjøvollen jaktfelt	12 500	Øvre Rendal Utmarksråd	490 900

Tellende areal i alt vestre arbeidsområde 2 355 375 dekar

2.6 Vinterbeiter

Resultater overvåkningstakster 2012-2017

	ÅR	FURU	BJØRK
OS	2012	1,8	2,1
	2013	1,8	1,4
	2014	1,4	1,5
	2015	1,4	1,4
	2016	1,3	1,4
	2017	1,4	1,4
Tolga	2012	1,9	1,6
	2013	1,7	2
	2014	1,8	1,7
	2015	1,5	1,6
	2016	1,4	1,6
	2017	1,5	1,5
Tynset	2012	2,2	1,9
	2013	2,1	2
	2014	1,8	1,7
	2015	1,6	1,6
	2016	1,3	1,6
	2017	1,5	1,6
Øru	2012	2,3	1,5
	2013	1,8	1,9
	2014	1,4	1,5
	2015	1,6	1,7
	2016	1,4	1,5
	2017	1,5	1,5

Tallene i tabellen indikerer beitegrad.

Flatene ligger sentralt i vinterbeiteområde, og varierer noe fra år til år. Dette for å få et representativt utvalg i vinterbeiteområdene. Det takseres 4-8 flater i alle kommuner. Nord-Østerdal Røros elgregion sin målsetting om en beitegrad på under 2, er oppnådd på takstflatene.

2.6.1 Beitegrad

Med beitegrad menes hvor stor andel skudd på trær som har vært utsatt for elgbeiting

Deles i 4 grader:

Beitegrad 1: ingen eller ubetydelig beiting

Beitegrad 2: inntil 1/3 av kvist utsatt for beiting

Beitegrad 3: 1/3 - 2/3 av kvist utsatt for beiting

Beitegrad 4: >2/3 av kvist utsatt for beiting

Undersøkelser viser at et tre opprettholder produksjonen av nye skudd ved En årlig beitebelastning på ca. 40 % av nye skudd, d.v.s. dominerende beitegrad på 2,2.

Beitegrad 3 og 4 betyr at beitene er overbelastet og både kvalitet og kvantitet Vil avta år etter år inntil planten dør.

2.7 Øvrige bestandsdata

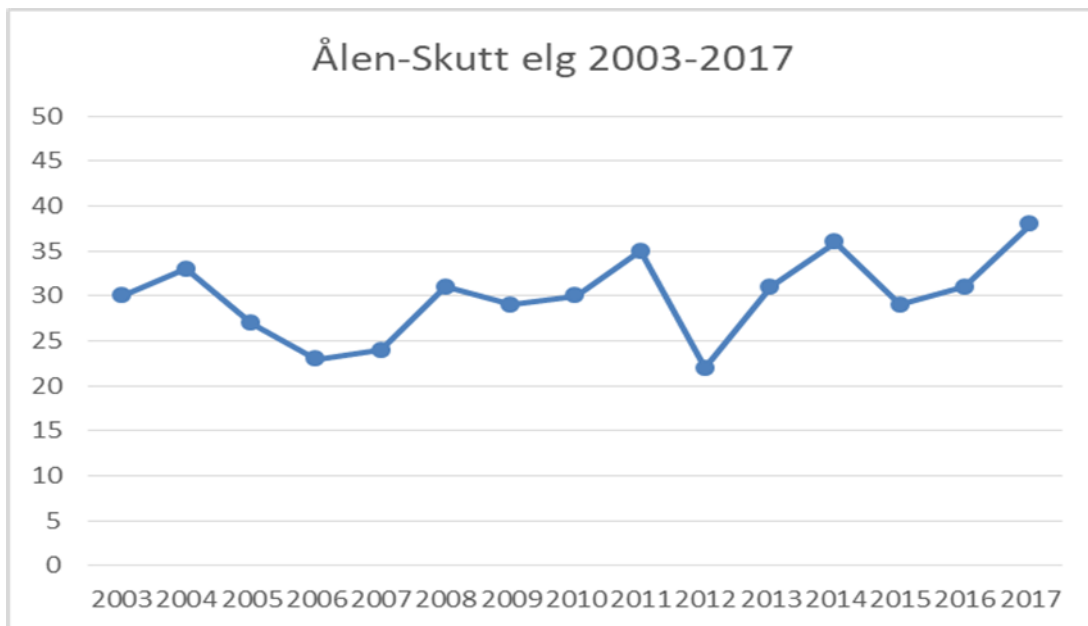

Diagram 8: Ålen skutt elg i perioden 2003 - 2017

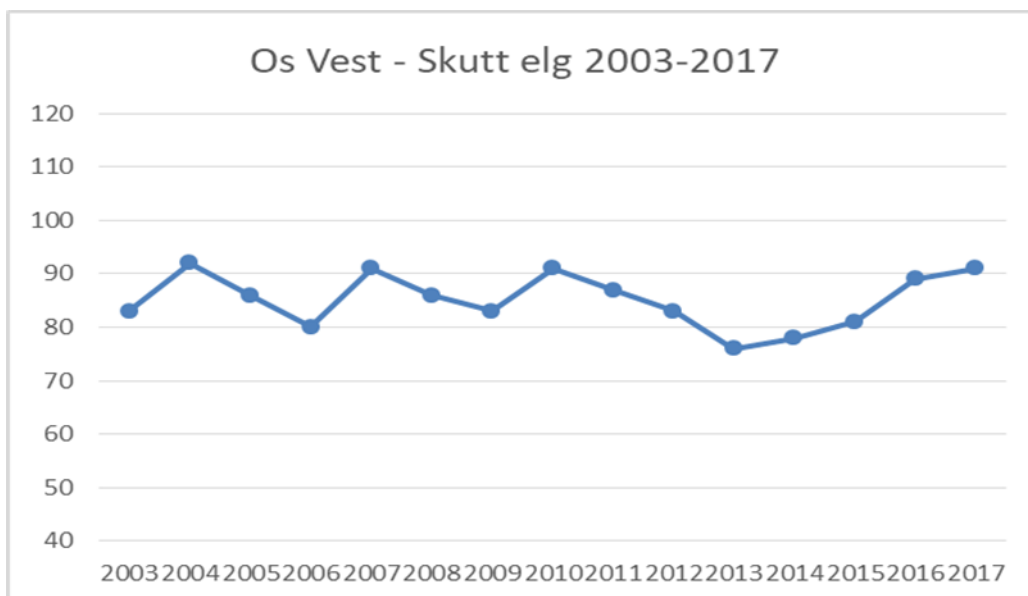

Diagram 9: Os vest skutt elg i perioden 2003 – 2017

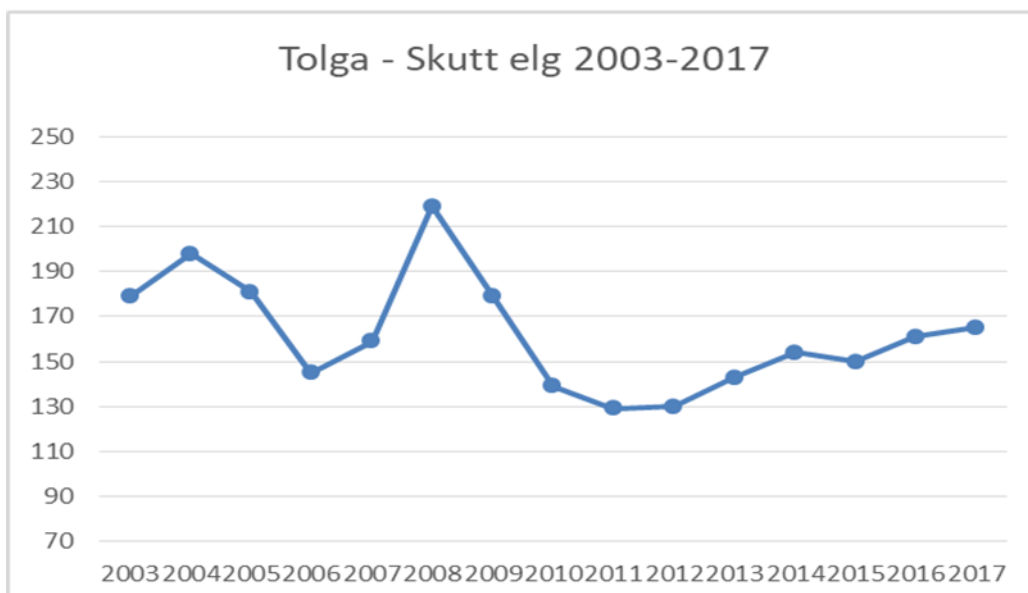

Diagram 10: Tolga skutt elg i perioden 2003 - 2017

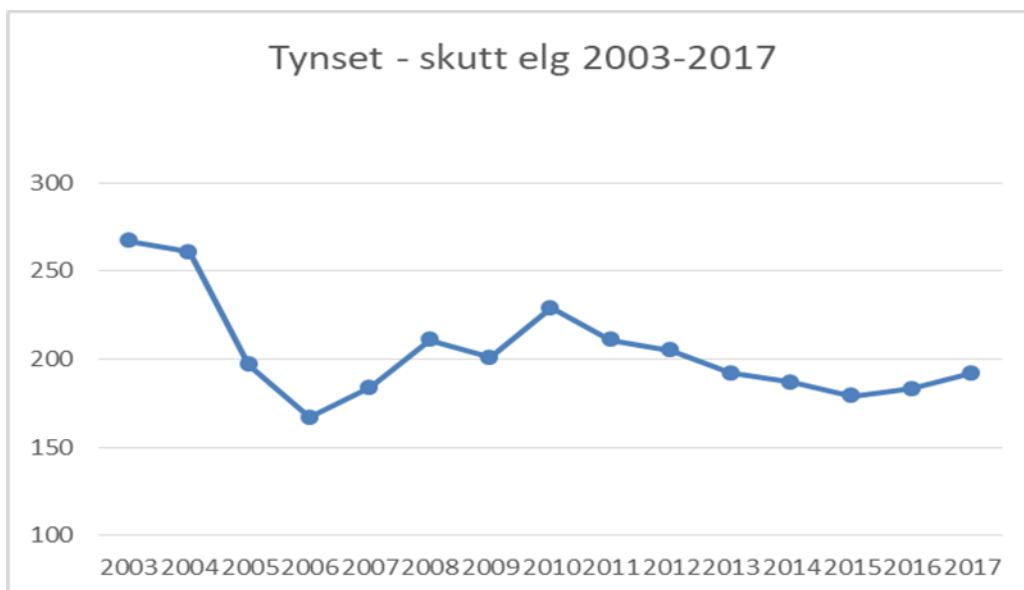

Diagram 10: Tynset skutt elg i perioden 2003- 2017

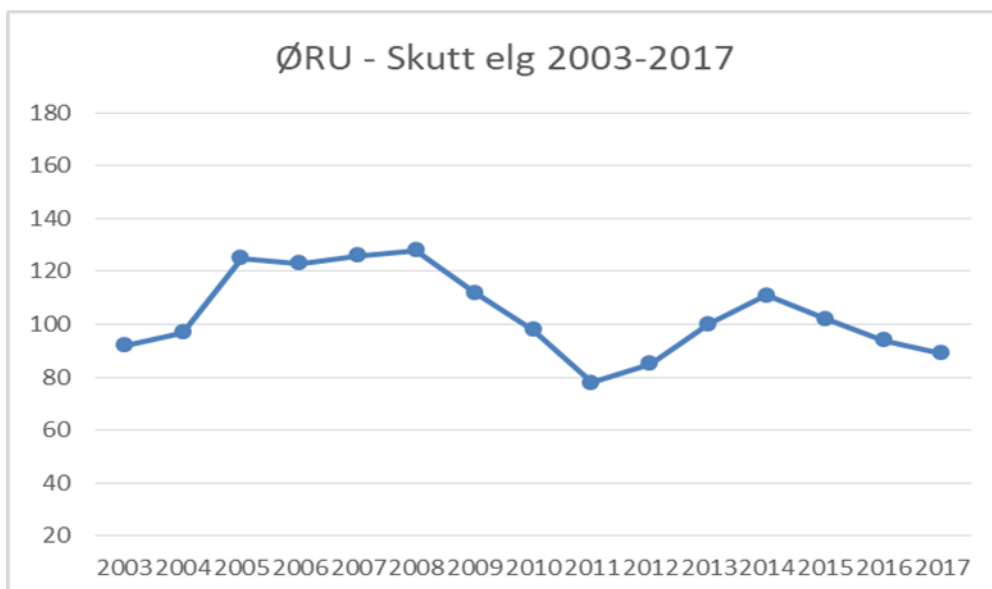

Diagram 11: Øru skutt elg i perioden 2003- 2017